

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Ali nam hočete pomagati? — Niti zamude pri pouku, niti podpore. — Ljudski učitelj in kmetijstvo. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Inserat. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Ogrsko.

Ali nam hočete pomagati?

Zalostni gmotni položaj učiteljstva je prikipel do vrhunca. Vsa širja javnost mora vedeti o tem, če se le količkaj briga za učiteljstvo. Prišlo je tako daleč, da je potrebno, in sicer nujno potrebno izboljšanja učiteljskih plač na Kranjskem spoznala najvišja šolska oblast, ki dosedaj ni imela navade, posegati v materialno stran učiteljstva. Kakor smo razvideli iz poročil v deželnem zboru Kranjskem, je stavil sam deželni predsednik predlog c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani, naj deželni zbor končno že tudi uredi vneboupojočo krivico, ki se godi kranjskemu učiteljstvu pri njegovih nizkih, naravnost sramotnih plačah. Koliko smo že pisali o tem mi sami, dokazovali potrebo in dolžnost povišanja plač, sklicevali zborovanja in shode, na katerih smo potom resolucij prosili in zahtevali, da se nas usliši! Ali vse zaman do danes! Ob ljubovali so nam le in nas odkladali z lepimi besedami. Čestokrat smo tudi govorili gluhim ušesom, ali pa so nas opsovali od neke strani z „lačno gospodo.“ Kakor že rečeno, toliko in toliko smo že moledovali in prosili, da nas je odkritosrčno povedano — sram kot poštene delavce, ki smo svoje delo izvršili v polni meri in moramo tako poniževalno prosjačiti kakor navadni poulični berači. In, če je nas sram, stotisočkrat večja sramota tistim, ki imajo naš položaj v rokah, pa ga nočejo izboljšati zaradi svojih strankarskih koristi.

Vsem stanovom, bodisi nradnikom, delavcem, dninarjem in drugim, se njihov položaj boljša, le učiteljstvu, ki opravlja deželi in državi najvažnejšo službo, noče niti prva niti druga pomagati. Da je sedaj pet minut pred dvanajsto uro posegel c. kr. deželni šolski svet v našo perečo zadevo, je vzrok dejstvo, ker preti kranjski deželi bankerot v učiteljskih močeh, ker stoji dežela pred zadnjimi vrati, ki se odpirajo v pogubo kranjskemu šolstvu. Merodajni faktorji naj z deželnim šolskim svetom pogledajo, kam plovemo v sedanjih dneh. Učiteljev manjka na vseh koncih in jih bo manjkalo, dokler se ne pokaže druga perspektiva učiteljskemu stanu. Pred vsem pa naj vzemo učiteljsko gmotno vprašanje v resno razmišljanje poslanci kranjske dežele. Gospodje poslanci, izvoljeni od ljudstva, naj gledajo, kaj je ljudstvu v resnično korist. Tu naj si zapomnijo, da izobrazba ljudstva zavzema prvo mesto. Le izobrazba je ključ do prave blaginje. Pri neomikanih in neizobraženih narodih ne najdemo nikjer blaginje. Vesoljni svet se je povzpел do sedanjega

blagonosnega položaja le po izobrazbi. Zato je vsak, ki zavira pouk in izobrazbo ljudstva, velik sovražnik ljudske sreče, ne pa njegov osrečevalatelj.

Ves naš položaj ima 36 mož v deželi v rokah. To so deželni poslanci treh strank. Ko smo sklicali o Veliki noči ogromne številne shod za izboljšanje naših plač, so nas zagotovile z obljubami vse tri stranke, da se nam bo de ustreglo, kar najbolj mogoče. Napredna in veleposestniška stranka sta tudi držali do danes besedo. Ne tako tista stranka ki jo vodijo ljudje, ki slovenskemu ljudstvu še niso pridobili niti ene dobrote ali pravice. To je stranka navadnih farizejev svetopisemskega vzorca. Na jeziku in po svojih časniških glasilih kliče ta stranka, da hoče delati le „za ljudstvo in za ljudstvo.“ Kakšno je to delo vidimo. V deželni zbornici uganja ta stranka po svojih poslancih največji političen švindelj, ki ne koristi ne ljudstvu ne komu drugemu. Glavna bojna parola je: splošna volilna pravica. Vedeti pa moramo, da ti ljudje ne mislijo na pravice ljudstva temveč na svojo strankarsko korist, priti do večine v deželnem zboru, da bi potem pogнали deželo v največje dolgove v pomoč svojim zavoženim strankarskim napravam. Ker kličejo ti laži-dobrotniki, da hočejo le korist ljudstva, zakaj uganjajo to neplodno obstrukcijo v deželni zbornici? Zakaj nočejo mirnim potom delati za resnično koristne in potrebne stvari, ki bodo ljudstvu in drugim v korist? Zakaj nočejo pripoznati, da je dolžnost dežele poboljšati plače učiteljstvu? Saj ljudstvo, tisto ljudstvo, za katero hočejo delati, zahteva šol in pouka.

To pa zahteva za to, ker vidi dober sad, ki ga do naša pouk in izobrazba. Če ljudstvo izprevidi potrebo šol in učiteljskega dela, potem naj nas tudi plača kakor bogato plačuje druge stanovne, ki so mu potrebni in tudi — nepotrebni.

Grdobija prve vrste je od strani tiste katoliške gospode, ki živi od žuljev ljudstva, da po taki poti, kakor v deželnem zboru izbija malo boljši košček kruha učiteljstvu iz rok. Sramota in zaničevanje tistim, ki so izželi iz ljudstva že na tisoče, ki pa svojemu bližnjemu ne privoščijo najpotrebnejšega priboljška! Učiteljstvo s svojimi družinami strada in mora sramotno beračiti pred javnostjo za poboljšek kruha, med tem ko ošabni katoliški mogotci in osrečevalci ljudstva kupujejo graščine na stotisoče vrednosti, da bodo za svoje laži — delo

ugodnejše živeli. Učitelj si izobraževalec ljudstva, zato pa ponižno glodaj kosti, ki padajo z bogato obložene mize teh mogoteev in hvaležno poljublaj nogo, ki te pri tem suje. Ta prosvetljeni čas in te katoliško pravične ljudi si bo vse učiteljstvo zapomnilo, da ostanejo njihova imena z Neronovo krvoločno slavo zapisana v kroniki učiteljstva! S to nasilno katoliško gospodo hodi tudi človek, ki sodi v naš stan. Kaj hočemo potem pričakovati od drugih, ki so proti nam, če tak človek, ki z nami vred zajemlje vse dobro in slabo, pomaga valiti skale na grob, v katerem spi naša pravica?! Ali ni take vrste človek slabši od brata-ubijalca?

Navdaja nas sto in sto misli ob razmišljevanju učiteljskega gmotnega vprašanja in vse gredo proti istemu zaključku, kjer stoji zapisano: Dobro šolstvo je odvisno od dobrega učiteljstva. Ako pa učiteljstvo trpi pomanjkanje, potem ni pričakovati posebnega od njega. Komur je mar ljudska blaginja, naj deluje na to, da se učiteljstvu kmalu pomaga.

Tisti pa, ki z obstrukcijo zadržujejo regulacijo, naj si zapomnijo, da se bo to maščevalo nad njimi. To maščevanje tudi pride prej ali slej! Učiteljstvo pa deluj med ljudstvom in mu kaži, kje so pravi njegovi prijatelji in kje volkovi v ovčjih kožah.

Niti zamude pri pouku, niti podpore.

Preteklo šolsko leto je bilo glede odlokov višjih šolskih oblasti jako plodonosno. Delo se množi pri vodstvu šol, tako se pritožujejo voditelji. In resnično. Imeli smo priliko govoriti z mnogimi učitelji-voditelji in ti so vsi trdili, da so imeli to leto (doslej nenavadno) izredno mnogo števil v vložnem zapisniku. Kake vrednosti so bili nekateri odloki, naj služi ta-le zgled: Na Dunaju je društvo „Lehrerhausverein“, ki svojim članom vedno nudi raznovrstne ugodnosti in pripomočke za izobrazbo. To društvo je imelo namen, prirediti letos poučno potovanje na Švedsko in Norveško do severnega pasa. Glavni namen tega potovanja je, opazovati polnočno solnce. Zaradi tega bi se moralo odpotovati iz Dunaja 11., najkasneje 12. julija 1903.

O tem potovanju je ministrstvo obvestilo deželne šol. svete in inštančnim potom po okr. šol. svetih vse učiteljstvo na Avstrijskem. Obenem pa, ko se takorekoč vabi učiteljstvo, naj se vdeleži po možnosti tega potovanja, se glasi pristanek: „... daß den (unterstehenden) Lehrkräften der zum Zwecke der Teilnahme an dieser Reise erbetene Urlaub unter der Voraussetzung bewilligt werden wird, daß hiedurch weder der Schulunterricht gestört, noch für Substitutionen dem Normalschulфонде eine Ausgabe verursacht wird.“

Ko smo brali ta orakelsko napisan odlok, nam je prišla na misel pesem: „Kaj pa je tebe treba bilo?“ Ali zato, da te za kratek čas vpišemo v vložni zapisnik (in v zamudo časa nemški odlok že predstavljamo)? Ali zato, da se udeležimo poučnega potovanja v svrhu izobrazbe? Ali zato, da ne bomo pouka opustili? Ali zato, da ne bomo napravili „napada“ na normalno-šolski zaklad, da bi nam plačal suplenta? Ko smo razmišljali semintja, smo prišli do tega, da se pri svojih briljantnih plačah nikakor ne moremo udeležiti potovanja, da zaradi tega ne moremo zamuditi poučevanja, in da se potem tudi ni treba bati „napada“ na normalno-šolski zaklad za suplenta. Potemtakem je bil odlok izdan zato,

da ga prevedemo na slovenski jezik in lepo vpišemo v vložni zapisnik!

Lepo je sicer to, da se učiteljstvo obvešča in s tem vabi na potovanje, neprimerno pa je, da se mu v isti sapi odpove dopust brez plačanega suplenta. Posebno še zato, ker je višjim oblastim znano, da ni avstrijsko učiteljstvo v takem položaju, da bi moglo zmagati v dopolnitev izobrazbe prirejeno potovanje na lastne stroške in povrh še plačevati namestnika. Taki odloki učiteljstvo le vzlovoltajo, ker vidi, da nečejo videti njega neugodnih gmotnih razmer. Z največjo nezadovoljnostjo se vzame tako obvestilo na znanje. Če bodo še kdaj prirejali taka potovanja, naj le učiteljstvo obvesti o tem, zraven pa naj tudi obljubijo nekaj podpore in brezpogojen dopust za tisti čas. To bodo času primerni odloki.

Ljudski učitelj in kmetijstvo.

Za hirajoče kmetijstvo so se pričeli zanimati vsi sloji. Vsi občutimo, da ni pravega življenja, ako vlada na kmetih uboštvo. Podvezane so s tem najmočnejše arterije družbenega organizma. Tudi v Avstriji smo začeli snovati razne nižje in višje kmetijske šole. Prve so enake obrtnim šolam. Imamo že tudi kmetijske potovalne učitelje. Vse to je dobro. A kmet še nima pravega zaupanja do tega učiteljstva. Iz kmetijskih šol se redko kak fant naseli v domači vasi, navadno išče kot valpet službe v graščinah. Potovalni učitelji podajajo preveč gradiva v kratko odmerjenem času; naš kmet mu ne more slediti. Kmet se pač najlozje uči, ako se stvar praktično razjasni, da sam uvidi, da mu ista res koristi.

Vprašanje ljudskega učiteljstva je zdaj pereče v vseh državah. Pametni ljudje se nečejo posvetiti težavnemu stanu, ki je plačan najslabše. Država skrbi za povišanje plač in penzij za najnižje svoje uradništvo. Deželne uprave takisto, ljudski učitelj pa naj trpi ob vedno dražjih živilih lakoto. Država in dežele bodo morale temu važnemu delavcu stanje gmotno izboljšati, drugače se bo pojavilo občutno pomanjkanje. S tem se bo moralo računati, ako je s tem zadovoljen ali ne oni stan, ki je prešel v našo dobo še iz srednjega veka.

Ker se bo moralo ljudskemu učitelju izboljšati gmotno stanje, bi se lahko tudi reorganizovalo šolstvo, ki je namenjeno učiteljskemu naraščanju. Eno leto bi moral obiskovati vsak ljudski učitelj, ki se vzgojuje za meščanske šole, kako višjo šolo za obrt, industrijo in mehaniko, ljudski učitelj pa, ki hoče med kmete, kako boljšo kmetijsko šolo in iz teh strok položiti tudi izpite.

Ljudski učitelj na kmetih najlozje spoznava odraslega kmeta in njega mladino. On pozna kakovost kmetijske zemlje dotičnega okraja in pozna tudi obnebje. On je kakor ustvarjen za to, biti kmetiški mladini in tudi odraslim kmetom dober učitelj v kmetijstvu. Če bi naši duhovniki ne bili leni in prepuščali kuharicam in hlapcem svoje gospodarstvo, bi tudi ti, ako bi kako leto študirali na kaki kmetijski šoli, bili dobri učitelji kmetijstva. V davno minulih časih so bili nekateri taki duhovniki. Takrat so se duhovniki ukvarjali s prirodoslovno vedo. Zdaj pa stojijo Darwin in drugi brezbožneži z gorečim mečem pred temi nauki.

Ljudski učitelj bi bil najboljši mentor vsega onega, kar spravlja napredno kmetijstvo vsako leto novega na dan. Ko bi kmetje videli, da učitelj ve kaj več nego ubijati abecedo otrokom v glave, da pozna kmetijska dela, bo hkrati v spo-

štovanju med ljudstvom zrastle, in ta učitelj bo v par letih odpravil podedovano antipatijo proti učiteljstvu, ki še vedno stoji v mislih kmeta na isti stopnji kakor prejšnji mežnar-učitelj. Kmet se pokori duhovniku, ker se ga boji, ali dober, odkritosrčen prijatelj bo ljudskemu učitelju, ki bo živel kot kmetiški strokovnjak v njegovi vasi. Ljudski učitelj bo potem lahko snoval zadruge kmetiških producentov, ki so zdaj in bodo v bodoče podlaga kmetijstva, in jih tudi oživljal.

Kmet ne bo mislil, da ta človek skrbi za svoj žep; ta učitelj bo dajal kmetom najizdatnejšo doto, najboljšo podporo za življenje. Torej ustvariti je seminare za ljudske učitelje, v katerih se bodo vsaj eno leto učili kmetijstva, in sicer potem, ko so že bili nekaj let prej provizorični učitelji na kmetih. V tem času so se že seznanili z zemljo in ljudstvom ter po tem lahko uravnajo svoje kmetijske študije. In ponavljajno šolsko leto otrok naj bo posvečeno le kmetijskim naukom. Ako doženemo to, bodo tudi potovalni učitelji mogli uspešneje poučevati. Imeli bodo v ljudskih učiteljih informatorje o tem, o čemer naj predavajo, da jih bo kmet poslušal, in našli bodo za pouk že pripravljene poslušatelje.

Tako pride ljudski učitelj tudi socialno bližje ljudstvu, potem ne bo čutil, da je, dasi kmetiški sin, osamljen in malo uvaževan. Dosti je ležeče na tem, kako se izhaja s sosedi, zlasti na kmetih. Morebiti doživimo gospodarske, kmetijske šole tudi za dekleta. Na Nemškem jih že imajo na nekaterih veleposestvih, na Češkem tudi. Morebiti bo kako veleposestvo tudi na Slovenskem ostalo celo in bo podlaga za tako šolo. — (Čudno je, da še nobeden veleposestnik v naših deželah ni prišel na to misel! Veleposestvo se čudovito dobro rentuje s tako šolo.) Tudi za uradniške žene bo bolje, ako bodo poznale to prekrasno vedo kmetijstva, to praktično prirodoslovje in to vzorno gospodinjstvo. In ljudski učitelj na deželi z ženo, absolventinjo kmetijske šole, kaka čedna dvojica! On za fante, ona za dekleta, oba učitelja za odrasle. Velika mesta se sicer še širijo, ali tudi v njih se že vidi, da meščanski svet že nazaj sili na kmete. Dežela je pač večni magnet. Na njeno oprsje hiti vse iz mesta. Industrija bo šla na deželo. V mestu je predrago življenje zanjo. In elektrika vodi v svet ceno in hitro. Na kmete, v ljubo prirodo hrepeni mestni svet. Zdajšnja in bodoča prometna sredstva bodo vedno bolj in bolj zravnavala nasprotja med mestom in deželo. Omika bo splošna.

Pride čas, ko bo ljudski učitelj najvažnejši činitelj v narodnem življenju, ko bo zavzemal mesto duhovnika v pravem pomenu besede, ko bo teoretičen in praktičen učitelj navadnih ved, ki človeka usposablja za delavca v tej ali oni stroki, ko bo tudi praktičen etik, kažoč mladini pota v duševnem, čuvstvenem življenju. V to gladiti pota bi bila naloga deželnih zborov v ubogi Avstriji. Moramo klicati dež. zbor. Država je uboga ladja v valovih svetovnega razvoja. Naši „stanovi“, lahko kličemo, uredite v ožji domovini to perečo zadevo! In slovenskim „stanovom“ velja: uredite domačo hišo, naj pride, kar hoče z državo! Jesti bomo potem imeli, veselili se bomo na lepih svojih tleh, država pa naj vesla, kamor hoče! Potem bomo lahko živeli, kakor že pride, ako homo domačo hišo dobro uredili gospodarsko in s tem seveda tudi duševno in čuvstveno.

Vsi familijarni ljudje na krov! Vrzite celibatarje in skoplence na cesto! To je stara šara, ki nima več pravice živeti! —

Po „Slov. Nar.“

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje).

Ker bi bilo preobširno vse govore podati v našem listu doslovno, kakor jih prinaša „Napredak“, nam bodi dovoljeno, priobčiti iz naslednjih le njih jedro.

Sofronij Tatomirović, rav. učitelj v Stari Gradski, je razpravljal o službenih letih, o pravu do pokojnine in o oskrbi učiteljskih vdov in sirot.

Po sedanjem zakonu (§ 150. šol. zak. iz l. 1888.) ima učitelj pravico do popolne pokojnine šele po 40 letnem delovanju. Prejšnji zakon (iz l. 1874.) je določal pa 30letno službovanje kot pogoj do popolne pokojnine.

Nobeden zakon pa ne more komu odvzeti že pridobljene pravice. To načelo zastopajo v pravnem nauku vsi teoretiki, a med njimi zlasti Lasal, čigar teorija o povratni moči zakona je vobče priznana. Pa to, kar bi se nikomur v nobeni pravni državi ne bi moglo zgoditi, se je zgodilo pri nas učiteljem. Ne samo, da jim je odvzeto priznано pravo do upokojenja po 30letnem službovanju, nego jim je z novim zakonom iz l. 1888. tudi plača znižana. Zahtevati od učitelja 40letno službovanje, je absolutno nemogoče. Dodajmo k tem 40 letom še 20 let, ki so potrebna, da učitelj dovrši predpisane nauke in doseže usposobljenost, tedaj dobimo 60 let. Redki so učitelji, ki doživijo 60 let in če jih doživijo, ne uživajo dolgo zaslužene mirovine: leto, dve — pa odidejo pred božji sodni stol. Prenaporno in čezmerno delo v šoli in izven nje jim zatere fizično moč predčasno, ter jih tira s tega sveta.

Učitelji so sužnji ne samo svojega poklica, nego tudi javnega mnenja. Ni v nobenem stanu zavest o dolžnosti tako razvita kakor pri učiteljih, oni pa tudi svojo dolžnost do najmanjših malenkosti požrtvovalno izvršujejo. Javno mnenje zahteva od njih gotovo vse, kar morejo in ne morejo storiti, in oni se temu pokoravajo brez ozira na svoje zdravje.

Kadar človeka ostavlja vid in sluh, pljuča ponehavajo, a živčni sistem popušča, tedaj ni več za nobeno delovanje, toliko manj za naporno delo v šoli. Vobče je malo umirovljenih učiteljev, a še manj, ki so umirovljeni s popolno plačo; običajno umrjejo kot aktivni služabniki prosvete.

Govornik na to razpravlja žalostno stanje učiteljskih vdov in njih sirot. Na raznih drastičnih slučajih in na podlagi številkih razgrinja kaj žalostno sliko. Prihraniti učitelj ni mogel nič, zakaj kako naj prihrani tisti, ki nič nima.

Vdova občinskega uradnika, ki je služil le pet let in ima 6 sirot, dobiva 480 gld. pokojnine in oskrbe, a vdova učiteljeva, ki je služil 10 let in ima istotoliko sirot, pa dobiva 160 gld. Še več, vdova učiteljeva, ki je 30 let služil, ne more z istim številom otrok dobiti toliko podpore kakor vdova obč. uradnika, ki je služil samo pet let. Še bolj je prekrbljeno za vdove in sirote deželnih uradnikov.

Onim, ki se hočejo natančneje poučiti o razmerah pokojnine, prispevka vdovam in sirotam hrvaškega učiteljstva, priporočamo, naj čitajo ves Tatomirovićev govor v 31. štef. „Napredka“.

(Dalje.)

Kritikujoči glasovi.

Vaša in naša doslednost. Pod tem zaglavjem je priobčil „Slovenski Narod“ v 251. številki dne 30. okt. t. l. nastopni uvodnik:

Prečastiti „Slovenčevi“ mazači so pisali pred dobrim tednom, da „doslednosti kranjskim liberalnim učiteljem še ni nihče očital“. To pa zaradi tega, ker prosijo v deželnem zboru za povišanje plač, poleg tega pa, kjer imajo kaj vpliva, kujejo peticije proti obstrukciji v dež. zboru. „Slovenec“ se zdi to nedoslednost, ker so bili učitelji povsod ob volitvah proti klerikalnim kandidatom. Kar se zdi „Slovenčevi“ gospodi nedosledno, to je faktično popolnoma dosledno. Seveda so bili učitelji proti klerikalnim kandidatom, ker so dobro vedeli, da so od kraja vsi kimavci in poslušni mežnarčki duhovščine. Duhovščina je pa a priori nasprotna regulaciji učiteljskih plač. Saj je imel že vsak učitelj priliko na lastna ušesa slišati kakega debelušnega župnika, ki je vzklikal pri razgovoru o regulaciji plač: „Kje bo pa dežela vzela denar, kmet ne more plačevati itd.“ Te besede pa so sama pretvara, za katero se skriva pravo mišljenje večine duhovščine, češ, učiteljem se ne smejo plače zvišati prvič, ker so politični nasprotniki klerikalizma, drugič pa, ker bi dobro plačani učitelji vzeli ugled marsikateremu dominujočemu „gospodu“.

Zato imajo vsi poslanci klerikalne stranke direktivo, delati obstrukcijo med drugim tudi zato, da ne pridejo učiteljske plače na vrsto. Saj se poznamo, slavni potomci farižejev! Tudi tovariš Jaklič nam nikakor ne more imponirati v drugem kakor v svoji klerikalni „doslednosti“. Ta značajni mož se je pustil na učiteljskem shodu o Veliki noči voliti za podpredsednika, kjer je vse kranjsko učiteljsvo slovesno zahtevalo izboljšanja plač. Sedaj pa ravno ta mož v dež. zboru najbujnejše pomaga gnati divjo klerikalno obstrukcijo, ki edina zadržuje izboljšanje plač. Tako lahko rečemo, da je Jaklič o Veliki noči zahteval (kot podpredsednik), naj se da učiteljsstvu boljšega kruha, kot poslanec klerikalne stranke pa po vseh „skromnih“ močeh odbija regulacijo plač. „Slovenec“ lahko potem razume, da se naša doslednost bistveno loči od doslednosti klerikalnega učitelja Jakliča. Doslednost „liberalnih učiteljev“ se popolnoma ujema z dejstvom, da smo proti klerikalizmu, ki nas hoče zaslužniti (o izboljšanju plač niti govora ni), da smo proti volilni reformi po željah klerikalcev, katera reforma bi klerikalizem ojačila, da bi nastopal še brutalneje z nami kakor nastopa sedaj. Regulacije plač pa ne zahtevamo od klerikalnih poslancev samih, ki so v manjšini, temveč od cele kranjske deželne zbornice. Ker se pa regulacija ne more izvršiti, dokler divja klerikalna obstrukcija, smo proti obstrukciji. Tedaj popolnoma dosledni! Če pa tako ni prav, naj pa „Slovenec“ še nadalje ogleduje Jakličev-Janov obraz kot vzor doslednosti.

Dopisi.

Kranjsko.

Desetletnica abiturientov iz leta 1893. Dne 12. in 13. septembra t. l. smo praznovali učiteljski abiturijenti iz leta 1893. svojo desetletnico. Na podlagi pismenih dogovaranja, ki jih je vodil tovariš Fran Lavtižar, za kar mu bodi na tem mestu izrečena še enkrat srčna zahvala, se je dolo-

čilo, da praznujmo svojo desetletnico deloma v Ljubljani, deloma na Gorenjskem po tem-le vzporedu:

- a) 12. septembra (sobota) zvečer skupni sestanek v hotelu „Lloyd“ v Ljubljani,
- b) 13. septembra (nedelja) zjutraj odhod z gorenjskim vlakom do postaje Rateče,
- c) Od tam izlet h krasnim Belopeškim jezerom,
- d) Ob 1. uri popoldne skupno kosilo v hotelu „Mangart“ na Ratečah,
- e) Po obedu izprehod v romantično dolino „Planico“,
- f) Zvečer z vlakom povrat proti Ljubljani in razhod.

Določenega dne, 12. septembra so se sestali v domljenem hotelu sledeči tovariši, oziroma sošolci: g. Engelbert Busbach, c. kr. domobranski nadporočnik v Ljubljani; g. Vinko Krek, šolski voditelj v Trbojah; g. Franc Lavtižar, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro; g. Ferdinand Rosenstein, nadučitelj v Stranica pri Konjicah; g. Ivan Roštan, c. kr. računski oficijal v Ljubljani; g. Rudolf Schlenz, c. kr. učitelj na državni šoli v Trstu in g. Janko Zupančič, nadučitelj na Št. Vidu nad Cerknico, drugega dne pa sta se med vožnjo proti Ratečam pridružila svojim sošolcem še tovariša g. Janko Baraga, nadučitelj na Koroški Beli in g. Avguštin Šabec, c. kr. učitelj na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji. Desetletnice se pa iz raznih vzrokov niso mogli udeležiti gg.: Franc Čuk, nadučitelj v Črnem vrhu nad Idrijo; Franc Jordan, nadučitelj na Ihanu; Valentin Klemente, učitelj v Loškem potoku; Lesjak Franc, c. kr. poštni oficijal na Dunaju; Adolf Sadar, nadučitelj v Budnjah ter Srečko Verhovec, c. kr. računski asistent v finančnem ministrstvu na Dunaju.

Oba dneva je bilo vreme skrajno neugodno, zato se pa tudi ni mogla naša desetletnica tako izvršiti, kakor je bilo domnjeno, in še celo izlet na Gorenjsko bi se bil opustil, da nista izletnikov zadnje imenovana sošolca med vožnjo proti Ratečam pričakovala in da nismo vsi upali, da se nas morda dobrotno nebo usmili in preneha s silovitim dežjem. A naše nade se niso obistinile: lilo je kar naprej, in sicer v toliki meri, da sta se morala dopoldanski in popoldanski izlet opustiti. Navezani smo bili tedaj ves čas le na zaprte prostore hotela „Mangart“ na Ratečah. Po skupnem kosilu ob določenem uri smo se zabavali v kljub temu, da smo morali zaradi silovitih nalivov ves čas v hotelu ostati, prav dobro. Obnavljali smo si spomine prelepih dijaških let, prepevali pesmi, se spominjali v raznih govorih svojih še živečih, oziroma umrlih profesorjev, se spomnili dveh naših tovarišev Jakšeta in Koželja, ki ju krije že hladna zemlja ter končno pripovedovali drug drugemu, kako je dobo desetih let v tem ali onem stanu preživel. Le prehitro je potekel čas in treba se nam je bilo zopet raziti vsak na svoj kraj — k svojemu delu. Slenili smo pa, stiskaje si drug drugemu roko v slovo, da prirede ob priliki 25letnice še živeči sošolci enako slovesnost, pri kateri pa ne sme izmed živečih nikogar manjkati, kakor se je to tokrat od nekaterih tovarišev brez zadostnega vzroka zgodilo. —c.

Slovesno blagoslovljenje in otvorjenje nove šolske stavbe v Vrhpolju pri Vipavi. V prijaznem, pol ure od vipavskega trga oddaljenem Vrhpolju smo obhajali 25. m. m. slavnost blagoslovljenja in otvoritve nove krasne dvorazrednice. Že prejšnji dan je postavil krajni šolski svet pred šolo, cerkev, župnišče in župana Kobala hišo visoke mlaje, ki naj bi z zastavami, plapolajočimi s streh, poveljevali slavnost prihodnjega dne. — V nedeljo ob 9. se je zbrala

tukajšnja šolska mladina — nekatere deklice celo v belih oblekah — s svojimi učitelji pred župniščem, kjer je pričakovala okrajnega glavarja barona Rechbacha, c. kr. okr. šol. nadzornika Ivana Thumo, c. kr. okr. inženjerja Ivana Jakscheta, vipavske uradnike (na čelu sodni svetnik Nosan) in druge gospode in dame, ki so prišli počastiti pomenljivi dan. Topiči so zagrmeli, zvonovi so zapeli in naznanili zbranemu ljudstvu, da se prične slovesnost. Počasi se je pomikal iz prevod učencev, za njim visoki gostje, v župno cerkev, ki je bila danes polna sijaja. Župnik H. Dejak stopi na leco, kjer v kratkem govoru razloži pomen današnje slovesnosti ter poudarja korist, ki jo bo imela vrhpoljska mladina od svoje šole, ker ji ne bo treba hoditi ob vsakojakih vremenskih neprilikah v Vipavo, nabirat si zlatih, za življenje tolikanj potrebnih naukov. Da bo pa šola dosegala svoj namen, je treba blagoslova od zgoraj, a tudi starši morajo podpirati delovanje učiteljevo.

Po cerkvenem opravi so šli učenci in drugo ljudstvo v izprevodu pred novo šolsko stavbo. Na sprednji strani je visela okrašena slika Nj. Veličanstva, pred njo je bil pripravljen govorniški oder. Po blagoslovu je govoril nadzornik Thuma. Spominjal se je v govoru gospoda glavarja, ki je pripomogel k zidanju šole, krajnega šolskega sveta in občanov vrhpoljskih, ki se niso bali stroškov, da so zgradili to krasno dvorazrednico, ki je ena najlepših na Kranjskem. Spominjal se je dalje v govoru g. nadučitelja in gdč. učiteljice ter jima priporočal zvesto izpolnjevanje dolžnosti.

Za njim je govoril g. glavar ter med govorom izročil kjuče g. nadučitelju. V vznesenih besedah se je zahvalil domači nadučitelj za zaupanje, ki so mu ga izkazali, ter poudarjal, da se bo trudil za napredek šole. Spominjal se je tudi vseh onih, ki so pripomogli, da se je sezidala tako krasna šola.

Za vsakogar pričujočih pa je bil gotovo najganljivejši prizor, ko sta stopili pred g. glavarja belo oblečeni učenki in se mu v imenu vrhpoljske šolske mladine zahvalili: prva v nalašč za to priliko spesnjenem govoru, druga v prozi za trud in skrb, ki jo je imel za zidanje naše šole. V znak hvaležnosti sta mu vročili krasen šop cvetic. — Po govorih je g. župnik blagoslovil notranjščino šolskega poslopja. Izprevod se je razvrstil in počasi pomikal v župno cerkev, kjer je zbrano ljudstvo prisostvovalo slovesni sv. maši, pri kateri so peli učitelji.

Za odlične goste, ki so mnogoštevilno prihiteli ta dan v Vrhpolje, je bil pripravljen skupen obed pri županu g. Fr. Kobalu. Tu je bilo videti razen že v začetku omenjenih gospodov tudi graščaka Karla grofa Lanthierija in za šolstvo vnetega graščaka Karla Mayerja in skoro vse gg. učitelje in gdč. učiteljice vipavske doline. Da, celo nekaj tovarišev iz sosedne Goriške se ni strašilo dolgega pota v Vrhpolje. Pri banketu se je razvila živahna zabava. G. župnik je pri banketu govoril na Nj. Veličanstvo, ki je pospeševatelj in zaščitnik šolstva, ter pričujoče opozoril, naj zakličejo trikratni „slava“. Navdušeno so pričujoči zapeli na to avstrijsko himno.

Da bi tudi prijatelji pristne slovenske pesmi ta dan ničesar ne pogrešali, je tukajšnji kraj. šol. svet povabil vipavsko pevsko društvo, ki je izvajalo nekaj pesmi mojstersko. Ljubitelji muzike so imeli priliko slušati šentvidske tamburaše.

Med prijaznimi pogovori je le prehitro nastopil večer. Vsakdo se je poslavljajal z veselo dušo, zakaj preživel je lep dan, kakršnega še ni videlo Vrhpolje!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje dne 19. novembra ob 9. uri zjutj. v Krškem. Na dnevnem redu sta hospitaciji iz prirodopisa „Lastovica“ v III. razredu in „Krog“ v V. razredu. Nastopita gospica Pavla Zirer, oziroma gosp. meščanski učitelj Karl Humek. Razen tega predavata še: Ljudevit Stiasny: „Kako doženemo samostojnost učencev pri računanju“ in Ivan Magerle: „Naše ukoslovne težnje.“ Z ozirom na jako zanimivi in mnogobrojni vzpored vabi v imenu odbora k obilni udeležbi

Ljudevit Stiasny, t. č. predsednik.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 19. novembra ob polu 2. popoldne v Št. Pavlu v prostorih g. Vedenika po sledečem vzporedu: 1. Slavnostni govor predsednika častnemu članu, umirovljenemu nadučitelju gospodu Vidicu, povodom šestdesetletnice njegovega rojstva. 2. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 3. Zemeljepisno-zgodovinski načrt občine Gomilsko, podava g. Zotter. 4. Posvetovanje zaradi peticije glede odprave III. plačilnega razreda.

Anton Farčnik, predsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 19. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne v Kozjem po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. dopisi. 3. Poročilo o zborovanju „Lehrerbunda.“ 4. Društvene zadeve. 5. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi

odbor.

Goriško.

Občni zbor ajdovske učiteljske podružnice za goriški okraj. Dne 22. oktobra t. l. so se zbrali učitelji in učiteljice ajdovskega okraja pri Rebku, da odbor poroča o svojem letnem delovanju in da se voli novi odbor.

Med učiteljstvom rase dannadan stanovska samozavest. A izvestni tovariši se vendar ne morejo sprijazniti z novo boljšo strujo. V veliko žalost ni bilo tudi tu tovarišev, ki bi bili lahko prišli. Vse na stran, četrtek je naš dan! A vidi se zaspanost, malobrižnost mnogih, mnogih tovarišev. Ravna se po izreku nekega tovariša, ki mi je rekel: „Kadar povišajo tebi, bodo tudi meni. Pehaj se ti. Imaš čas, imaš zdravje, imaš vse ugodnosti!“ A, dragi kolegi, solidarnosti, eneržije nam manjka!

Predsednik Medvešček pozdravi vse člane, a tudi novo došli učitelji v naš okraj bi bili danes pristrčno pozdravljeni in sprejeti, nimamo pa koga pozdravljati. Že pri prvem zborovanju jih ni. Kaj to pomenja?

Tajnik Mrmolja je poročal o delovanju novega odbora, kar je dalo povod dolgi debati, v katero so posegli naši vrli tovariši Možina, Bajt, Mrmolja, Vodopivec, tudi naš presrčno sprejeti tovariš iz zelene Štajerske, Krajnik.

Reklo se je mnogo ostrih besed proti našim zastopnikom v stalnem konferenčnem odboru in o tonu in taktu goriških naših kolegov. Hočemo biti enkrat z njimi na čistem. Clara pacta — boni amici. Rokavice, frak in cilinder na stran, pa stopite in nam povejte, kaj pravzaprav hočete od nas. Naš takt je dur. Mi ne poznamo hlapčevanja. Mi nočemo biti „Beschwichigungshofrati“, kakor je marsikateri, ki bi ne smeli biti. Ali je lepo, da so pustili samo Bajta zagovarjati dotični predlog o našem, po njih mnenju izvrstnem stanju. Seveda g. predsednik stalnega odbora ni pustil predloga na glasovanje. Mi mu tega ne zamerimo, ker vemo, da ima že od zgoraj migljaj. Dolžnost naših odbornikov pa je bila, da bi se oglasili pri konterenciji. Mi bi bili gotovo vsi potegnili za njimi. Tudi dvorano bi bili zapustili, dokler bi se ne pustil predlog v razpravo. Ali vsaj tiho opozicijo bi bili lahko naredili. Nobeden ni govoril ne o alkoholu, ne o Črnivčevi računici, ki je nekoga neznansko blamirala, ne o jezikovni vadnici in ne o drugih predlogih, tudi glasovati ni bilo treba za nobeno stvar. Prepričan sem, da bi vsi vedeli,

zakaj se gre. G. predsednika pustim v miru, on je tam, kjer mora biti, a mora tudi tako postopati. Imamo se dosti učiti od socijalnih demokratov. S tem konec o tem!

Z ozirom nato, da je prejšnji predsednik Medvešček zaradi nujnih drugih opravil, s katerimi vzdržuje svojo družino — kaj jo hoče pustiti umreti? — zadržan, ni mogel sprejeti vodstva ne odborništvu. Izrekla se mu je na predlog tajnika iskrena zahvala za njegovo dosedanje delovanje. Izvoljeni so bili z vzklikom: Tomažič Andrej, predsednik; Krajnik Franjica, podpredsednica; Mrmolja Fran, tajnik; Lavrenčič Klementina, blagajnica; Možina, Bajt in Zorn, odborniki. Delegatom za zborovanje glavnega društva so izvoljeni: Kavš, Tomažič, Mrmolja.

G. predsednik se zahvaljuje za izvolitev ter prevzame nadaljnje vodstvo.

Možina je predlagal, da naj se enkrat opomni naše zastopnike, ki naj potem spravijo stvar v sejo okr. šol. sveta, da se je ta že večkrat pokazal kot slab sodnik proti učitelju, ki je prišel v disciplinarno preiskavo. Sodišče je še vedno ugodno rešilo zadevo za učitelja.

Ako se oglasi vse učiteljstvo za sprejem v dež. učiteljsko društvo, naj to potem preskrbi pravnega zastopnika.

Medvešček predlaga:

1.) Vsak član ajd. podružnice naj pristopi h dež. učiteljsko društvo. Za poverjenico za ajd. okraj naj se izvoli naša g. blagajničarica.

2.) Vsako okraj. učiteljsko društvo in podružnica imej svojega poverjenika. Dež. učiteljsko društvo naj naprosi društva v tem zmislu.

3.) Med potrebnimi koraki, ki naj bi jih storilo dež. učiteljsko društvo, naj bi bil tudi sledeči:

a) Izvoli naj se deputacija, ki naj gre k dež. glavarju in poslancem, da se informira, kaj se misli ukreniti v primerno izboljšanje gmotnega stanja.

b) S poslanci, ki se pokažejo naklonjeni za primerno izboljšanje, naj se stopi v ožji dogovor, da se stori konec nedostojni igri, ki jo igra dež. zbor z učiteljskim.

c) Ako spozna odbor dež. učiteljsko društva za potrebno, naj bi tudi posamezna okr. učiteljska društva po deputacijah stopila v dotiko z dež. poslanci.

4.) Odbor dež. učiteljskega društva bodi v stalni dotiki z odbori vseh okrajnih društev in njih podružnic in obratno radi enotnega delovanja. Tako postane odbor dež. učiteljskega društva nekako izvrševalni odbor vsega deželnega učiteljskega.

Vsi predlogi so bili sprejeti.

Kanalska podružnica učiteljskega društva v Gorici je imela dne 15. okt. t. l. svoje 7. zborovanje v Kanalu. Prisotnih je bilo 13 društvnikov. Glede na majhno število učiteljskih oseb (18) v tem okraju in glede na slabelokalne razmere je bila udeležba hvalevredna. G. preds. A. Verč naduč. v Kanalu se spominja odličnih članov, ki so bili premeščeni v drug okraj, in pozdravi novodošlece. V jedernatem govoru bodri in jih vspodbuja k vztrajnemu plodonosnemu delovanju. Naša plača sicer ni taka, da bi nas silila še k večjemu naporu, ker žalibog mora učitelj, ako se hoče preživiti častno in dostojno, iskati še drugje t. j. zunaj šole primernega zaslužka. Delati moramo tedaj na to, da se načrt uzakoni. Zato naj se posvetujejo zbrani tovariši in tovarišice, kako sestaviti primerno prošnjo na deželni zbor in odbor. Dalje je bila volitev novega podpredsednika namesto premeščenega g. Josipa Kuntika, učitelja v Gorenjem polju. Izvoljen je bil z večino glasov gospod Leopold Pavlin, nadučitelj v Ročinju. Po različnih debatah o povišanju plač in drugih predlogih je bilo zborovanje zaključeno.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. List s podobami za slovensko mladino. Vsebinska 11. zvezka: 1. Grobovi. Borisov. Pesem. 2. Roža in trn. E. Gangl. Pesem. 3. Noč in dan. E. Gangl. Pesem. 4. Polje in gozd. E. Gangl. Pesem. 5. Orgle in piščal. E. Gangl. Pesem. 6. K materi. Kompoljski. Povest. 7. Naj-

lepši dnevi. Leon Poljak. Povest s podobo. 8. Pastorka. Cvetko Slavin. Pesem. 9. Vrli bratec. Ivo Trošt. Povest. 10. Pravljica o starem bedaku. Vojanov. Pravljica. 11. Spanček. Fran Žgur. Pesem. 12. Na poti. Simon Palček. Pesem s podobo. 13. Iz čitanke grofa Leva Nikolajeviča Tolstega. Solovej. Povesti. 14. Ta krasota! . . . Fr. Golob. Basen s podobo. 15. Vrabc in miš. Simon Palček. Povest. 16. Na bojišču. Cvetko Slavin. Pesem. 17. Pouk in zabava. Novice z dvema podobama. Demant. L. O. Rešitev računske šale in rešilci.

Druga zbirka učnih slik po podanih hospitacijah krškega in litijskega okraja.

Izdal Ljudevit Stiasny. To je naslov 80 strani obsežni knjigi, ki ji je namen, olajšati učiteljem pripravo za pouk. Knjiga obsega 21 učnih slik učiteljev in učiteljic iz imenovanih dveh okrajev. Sestavili so jih Frančiška Jankovič, Pavlina Zirer, Terezija Ivančič, Ivana Dolinar, Ida Gherbaz, Ivan Magerl, Olga Kobau-Gasperin, Mihael Debelak, Josipina Schott, Janez Gantar, Andrej Škulj, Karel Trost, Bernard Andoljšek, Ernestina Rekar, Anton Sila in Matevž Pelko. — Lažnik bi bil človek, ki bi trdil, da ne dela učiteljstvo več, nego mu je dolžnost. Z vso marljivostjo in natančnostjo sestavljene učne slike stanejo 1 K, po pošti 10 h več.

„Mali vitez“. Izšel je zadnji (20.) sešitek tega velikega Sienkiewiczzevega romana. Cena sešitku 40 h.

„Slavisches Echo“. Na željo in nagovarjanje mnogih slovanskih rodoljubov se je podpisani odločil poleti l. 1900. ustavljati časopis „Slavisches Echo“ zopet izdavat na Dunaju. Program ostane stari, in hoče torej list i nadalje zagovarjati narodna in historična prava vseh slovanskih narodov Avstro-Ogrske, kakor tudi njih kulturne in ekonomične interese. Obenem se hoče list še posebej zanimati tudi za socijalno vprašanje, ki vedno bolj trka tudi na vrata skupnega Slovanstva. Upoštevati hoče „Slavisches Echo“ tudi zunanjo politiko in zunanje slovanstvo, ker oba ta činitelja sta bolj ali manj v zvezi tudi z interesi avstro-ogrskih Slovanov. Letos v poslednjih 3 mesecih izidejo le še tri številke. Z novim letom 1904. pa bo „Slavisches Echo“ izhajal po dvakrat na mesec. Za letošnje 3 številke znaša naročnina 1 krono. Za l. 1904. znaša naročnina za vse leto 8 K, za pol leta 4 K in za četrt leta 2 K.

F. Podgornik,

izdajatelj in urednik „Slavisches Echo“ Wien, IX., Lustkandlgasse 32.

Vestnik.

Osebne in šolske vesti na Kranjskem. Gosp. Leopold Armič, učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani, je imenovan za nadučitelja na III. mestni deški šoli v Ljubljani. Začasni učitelj Josip Tavželj v Čemšeniku je stalno nameščen. Premeščena sta: učitelj g. Ivan Cerar iz Sostrega na Črnuče in učiteljica ga. Marija Cepudrova s Studenca v Hrušico. — Na Savi pri Jesenicah se je dovolila ustanovitev trirazredne ljudske šole, v Juršici pa enorazredne šole. Nadalje se je sklenilo razširiti šolo v Podzemlju v tri-razrednico, v Trnju pa v dvorazrednico. — Pomožna učiteljica na dekliški šoli v Kočevju, gdč. Silva Binterjeva je imenovana za začasno učiteljico v Wöllingu na Štajerskem. — V sirotišnici v Kočevju se je otvoril na tamkajšnji šoli 4. razred. — G. Fr. Levstek je imenovan za pomožnega učitelja v Dobropoljah. — Absolvirani učiteljski kandidat g. Matej Berce iz Orehovice je imenovan za provizoričnega učitelja in voditelja na Krki.

Ne le krivično, ampak kruto je, ker s tem postaja učilnica mučilnica za otroke, ako jim usiljujejo učitelja, ki ne ume jezika otrok. V Lješah pri Prevaljah na Koroškem imajo dvorazredno šolo, ki jo obiskujejo izključno slovenski otroci, a učitelj in učiteljica sta oba trda Nemca! Otroci ne znajo nemški, učitelja pa ne slovenski! Kakov uspeh je pričakovati ob taki uredbi?! To je skrajna krivica s stališča nacionalnega prava, to je obenem brutaliteta s stališča humanitete in je slednjič grd atentat s stališča pedagogike!

Dober svetovalec je tudi tuintam „Slovenec“ kadar mu pridejo svetli trenutki in kadar ne namaka svojega peresa v hudičevo olje. Dne 5. t. m. je n. pr. svetoval učitelstvu, naj ne vabi več na svoje shode poslancev, seveda klerikalnih poslancev. Zadnjič smo namreč pisali, da bi posadili Jakliča na cestni hlad, če bi še kdaj prišel glumačiti na učiteljski shod, mesto da bi ga posajali na predsedniško mesto. Pri najboljši volji se ne moremo strinjati s „Slovencem“, da je znak moštosti, ako je kdo na učiteljskem shodu za izboljšanje njega krivičnega materialnega stanja, takrat pa, ko ima priliko, da bi lahko kaj storil, da izženó iz učiteljskih familij bedo, uganja neumno obstrukcijo in zavira regulacijo učiteljskih plač. Samo disciplino naprednega učiteljstva je zahvaliti, da ni o zadnji Veliki noči neprostovoljno odkorakal psevdoučitelj Jaklič iz zborovalne dvorane. Ako je še kaj moštosti v njem in v ljudeh, njemu enakih, bi se nihče izmed njih ne odzval tisočerm vabilom, pa naj pridejo od te ali one strani, ako s tako lahkoto požirajo dane besede ter javno in brez sramu kažejo, da so figamožje! — Z globoko hvaležnostjo smo vzeli na znanje „Slovenčev“ nasvet. Četudi bi ga ne uvaževali, vemo skoraj go tovo, da ne bo ljudi, ki so marionete Šusteršičevega terorizma pod katerim trpi vsa dežela, več med nas, ker vedo naši somišljeniki, da bi s tem provocirali in našli, kar jih je voljpa najti. Seveda bi si vkljub temu naši ljudje radi ne mazali čistih rok!

„Slovenec“, naš dobri prijatelj, piše v svoji 247. številki z dne 26. pret. mes. to-le: „Učit. Tov.“ piše: „Naši ljudje na tihem kolnejo, da se joka sam angel varuh, če ga ima še kak kranjski učitelj in kaka kranjska učiteljica.“ Mi pa mislimo, da se poleg angela varuha jokajo tudi otroci, če vidijo takega učitelja. — Tako govori torej „Slovenec“, ki ve — kar izvajamo iz navedenih besed — da lahko tudi vidimo tihe kletve, ne da bi bili vsegavedni in vsegavidni. Seveda imajo „Slovenec“ in njegovi otroci vse drugačne oči, nego jih imamo mi navadni in pregrešni ljudje. Vkljub temu pa seveda „Slovenec“, vzor resnicoljubnosti, ni videl besedi, ki jih je zapisal naš list („V obrambo“. III.) pred zgoraj navedenimi besedami. Oprti na „Slovenčev“ prakso lahko izrečemo danes trditev, da stoji v samem svetem pismu zapisano, da ni Boga!

Kranjski klerikalni poslanci delajo popolnoma drugače, nego je govoril poslanec Povše na učiteljskem shodu o Veliki noči, ki je poudarjal, da je regulacija učiteljskih plač nujna potreba. Src nimajo! Kupujejo graščine, zidajo vile, prejemajo dijete, lažejo v besedah — zato pa kranjsko učiteljstvo lahko strada in trpi. Ako bi smeli reči, da so taki ljudje sleparji javnega mnenja in tatovi našega težko in krvavo službenega kruha, bi to tudi brez bojazni razglasili. Ker pa ne smemo žaliti poštenih ljudi, zato molčimo in ne izpregovorimo nobene besede. Pridejo pa za nami sodniki in tisti, ki bodo izvrševali obsodbe!

Božične počitnice. Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani in nemško učiteljsko društvo v Kočevju sta vložili pri deželnem šolskem svetu prošnji, naj se zopet uvedejo božične počitnice, kakršne so bile do lanskega leta v navadi. Mi smo že glede tega pisali odkrito besedo; apelirali smo tudi na poslance, da izkušajo poravnati krivico in pomiriti razburjene duhove. Kaj so storili in kaj bodo ukrenili, to pokaže bližnja bodočnost. Potem ostane seveda beseda zopet nam.

Bela žena. Pri Sv. Barbari niže Maribora je umrl dne 23. kimavca t. l. Lovro Rolla, vpokojeni nadučitelj od Sv. Petra pri Mariboru, kjer je služboval blizu 34 let. Bil je mirnega značaja. Dolga leta je opravljal tudi orglarsko službo. Mnogo zanimivega je znal pripovedovati izza 1869. l. Bolehal je celih 20 let; umrl je v 74. letu svoje dobe. Učiteljeval je 43 let. — V Ljutomeru je umrl dosluženi učitelj in posestnik Gabriel Postružnik, star 78 let. Obema vrlima tovarišema bodi blag in trajen spomin!

Šolstvo na Koroškem. Pouk v ženskih ročnih delih uvedejo na šolah v Vovbrah, Šmarjeti pri Velikovecu in Zelinjah. — Imenovani so gg.: voditelj P. Brugger v Stadel-

bahu za meščanskega učitelja v Velikovecu; Fort. Marschnig za šolskega voditelja pri Sv. Nikolaju; za podučitelje, oziroma podučiteljice so imenovani: Olga Jaric na Lešah, Jur. Derbuh v Svečah, Jos. Koinig v Št. Pavlu, Jos. Milonig v Žabnicah, Al. Oberbichler v Št. Jurju ob Zili, Nik. Otovic v Melvičah, Pet. Pirove v Selah, Leop. Samonig v Mohličah, K. Schluga v Medgorjah, Fil. Strugel v Timenici, Janez Wigele v Vogrčah, Jos. Wigele v Kaplji ob Dravi. — Prestavljeni so gg.: nadučitelj Ferd. Stres iz Ledenice v Skočidol, nadučitelj Jos. Kovač iz Ukev v Ledenice, učitelj Mih. Herzele v Šmihelu za šolskega voditelja v Vogrče, učitelj Rud. Mörtl iz Leš za šolskega voditelja v Črneče; podučitelja Jan. Wauk iz Prevalj in Leo Fortin iz Brnce v Šmihel nad Pliberkom, Fr. Adlanig iz Auerlinga v Škocijan.

V izpraševalno komisijo za občje ljudske in meščanske šole v Ljubljani sta imenovana glavni učitelj ljubljanskega učiteljskega g. Rudolf Peerz in c. kr. vadnični učitelj g. Jožef Verbič.

Štirideset let učitelj. Dne 1. t. m. je minilo 40 let, odkar deluje učitelj Avgust Adamič na ljudskošolskem polju. Sedaj slušbuje kot učitelj-voditelj na ljudski šoli pri Sv. Petru v Ljubljani.

Jan Lego. Znani prijatelj Slovencev, vnet gojitelj češko-slovenske vzajemnosti, Jan Lego v Pragi, je dobil k svoji 70letnici iz slovenskih dežel 105 brzojavov in dopisov, a stolno mesto Ljubljana ga je imenovala svojim častnim meščanom. Tako smo mu Slovenci izkazali svojo hvaležnost za njegovo mnogozaslužno narodno delo.

Italijansko vseučilišče v Trstu. Kakor poroča „Piccolo“ iz dobro poučenih dunajskih krogov, so v naučnem ministrstvu dovršene študije o italijanskem vseučilišču. Za rešitev tega vprašanja so trije predlogi, eden izmed njih do loča Trst za sedež vseučilišča.

Vsem učiteljem-organistom!

100 preludijev in mediger

za spremljevanje cerkvenih pesmi

izdal v samozaložbi

Fr. Černin

šolski vodja in izprašani učitelj glasbe

v Pusti Polomi (Slesko).

Dobiva se v vseh knjigotržnicah ali pri založniku.

Pohvaljeno od najznatnejših mojstrov glasbene umetnosti.

Slog lahek.

Cena 3 K.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1443.

Kranjsko.

Na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je popolniti mesto stalnega učitelja.

Pravilno opremljene prošnje je uradnim potom vlagati pri c. kr. mestnem šolskem svetu najkasneje do 5. decembra t. l.

Na nedostatno opremljene in zakasnele prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski, dne 5. novembra 1903.

Št. 1228.

Štajersko.

V šolskem okraju Konjice se bodo o Veliki noči 1904 sledeča učiteljska mesta stalno popolnila:

1.) na petrazredni ljudski šoli v Čadramu (pošta Oplotnica, III. krajevni razred) mesto nadučitelja;

2.) na enorazredni ljudski šoli v Špitaliču (pošta Konjice, III. kraj. razred) mesto učitelja-voditelja.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 15. decembra 1903 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Konjice, 30. oktobra 1903.

Predsednik: Müller.

Ogrsko.

Naša „boljša“ polovica — kraljevina Ogrska — prihaja od dne do dne zanimivejša. A čuditi se temu ni, ker vladajo tu pravi in pristni potomci Abrahamovi, krivonosni židje, krščeni in nekrščeni. Sicer nosijo ti veliki patrijotje na jeziku vedno polno fraz o liberalizmu itd., a v istini je ta dežela — dežela solzá, dežela najhujšega terorizma, največjega koruptizma. Viteški Arpadovci, prepotentni magnatje, izkušajo preslepiti svet s svojim pompom in svojim patrijotizmom, a kdor odgrne one blesteče halje teh vitezov, ki se ž njimi tako radi ponašajo pred svetom, opazi na mah, da je to dežela, kjer raste edino le rdeča, žgoča paprika.

Oglejmo si nekoliko stanje učiteljstva v tej deželi — psevdoliberalizma. Socijalno stališče ogrskih učiteljev sicer na prvi pogled ni tako nizkotno kakor je njih politično, kjer kažejo pravo pasjo ponižnost napram vladajoči kliki. Končni smoter vsemu delovanju ogrskega učiteljstva je, povečati „slavo in moč ogrske kraljevine“. In Bog nedaj, da bi se kak ogrski (in tudi hrvaški) učitelj pregrešil zoper to suprema lex. Vrvice dobi takoj!

Šole na Ogrskem so dvojne, državne in občinske. V prvih poučujejo od države nastavljeni učitelji, katerih število broji okolo 4200. Njih plača je seveda razdeljena po krajevnih razmerah, sledeča: večina dobiva 800 do 1000 K, nekaj malega ima 1200 K in le 87 učnih oseb 1400 K. Vrhutega še petletnice po 100 K in stanarine 200 do 600 K.

Učiteljstvo občinskih šol dobiva kot eksistenčni minimum 600 K, a če politična, oziroma verska občina ne more sama plačati tega zneska, ji pomaga država. Večina verskih občin, t. j. kalvinskega in židovskega veroizpovedanja, je prisila vlado, da prispeva k učiteljskim plačam toliko, da znašajo 800 K; le rimsko katoliške verske občine vztrajajo pri „sijajni plači“ 600 K. To pa zaradi tega, ker nočejo prošiti vlade podpore, ker bi potem ta imela besedo pri teh šolah, a gotovi krogi ravno tega nočejo, zakaj namen posvečuje sredstva.

Vkljub tej mizeriji se pa učiteljstvo nikakor ne upa odločno nastopiti proti tej beraški nagradi, nego slepo drvi za vladno stranko, akoravno dobro ve, da ravno od te vladajoče stranke nikakor ne sme pričakovati izboljšanja plač. S takozvano neodvisno stranko se ogrsko učiteljstvo nikakor ne upa identificirati, ker dobro ve, da bi bila to njega pogibelj, a ko bi le količkaj možatosti in skupnosti poznali ogrski učitelji, bi lahko marsikaterega vladnega pristaša strmoglavili in pomagali neodvisnemu poslancu do mandata. Da je neodvisna stranka bolj naklonjena učiteljstvu, kaže pač dejstvo, da je prva glasovala pri zadnji regulaciji učit. plač za eksistenčni minimum 1200 K, a vladna stranka in takozvana „ljudska stranka“, kjer dominujejo sami katoliški aristokratje in razni prelatje, sta zmagali s famoznimi 600 kronami.

Shodov imajo ogrski učitelji več kakor preveč in tu med seboj lepo zabavljajo o slabih plačah itd., a v javnost se pa ne upajo, ker nimaje lastnega, neodvisnega časopisja in ker stoje učiteljskim društvom na čelu večinoma možje, ki imajo jako, jako prožno hrbtenico in katerih namen je, splezati pa hrbtih drugih na višja mesta. Tako n. pr. predseduje učit. društvu „Eötvös“ mož, ki je obenem tudi vladni svetnik. Mož je imel to srečo, da je bil sošolec naučnega ministra Vlašiča; in le ta ga je imenoval sekcijским načelnikom v naučnem ministrstvu. Prej je bil profesor francoščine na realki, o ljudskem šolstvu pa še pojma nima. Sedaj je tudi glavni urednik učiteljskega lista „Neptanitok Lapja“. — Sličen temu možu je njegov adlatus — sourednik imenovane lista in podpredsednik društva „Eötvös“ — z letno nagrado 1600 K. Učit. društvo „Eötvös“ ima jako lepo imetje in razdeljuje vsako leto 150—200 K podpor po 100—200 K učit. sirotam in učit. vdovam. Da se pa pri tej razdelitvi posebno ozira na take vdove in sirote, čigar soprogi, oziroma očetje so bili pravi patrijotje, je itak umljivo; „državi nevarnih elementov“ otroci in vdove ne smejo biti deležni kakih podpor.

Tudi zveza vseh ogrskih učiteljskih društev ima na čelu takega vladnega mameluka, ki se ne upa storiti prav nikakega odločilnega koraka v prid učiteljstvu. Kar rečejo pri zeleni mizi, to drži!

Ogrsko učiteljstvo nima tudi nikakega samostojno nastopajočega učiteljskega lista. Izhaja pač več učit. listov, a njih glavna naloga je, poročati na dolgo in široko o raznih okraj. učit. konferencijah, o raznih hospitacijah itd., a da bi pa kako zinil proti višji oblasti, če zagreši kakega kozla, tega si ne upa. In ne čudimo se: saj se tudi pri nas še dobe ljudje, ki jim piše „Učit. Tovariš“ prehudo.

Najbolj razširjen je vladni učit. list „Neptanitok Lapja“ ki je zagledal luč sveta že l. 1868. Vlado stane ta list letnih 25.000 kron. Tiskajo ga v državni tiskarnici in pošiljajo ga gratis in poštnine prosto vsem šolam na Ogrskem. Ureduje ga že prej imenovani vladni svetnik — seveda ga imenuje naučni minister. — Uredniku sta pridružena dva, tudi od ministra potrjena sourednika. List izhaja tedensko, in ker ima list svojo zibel v ministrstvu, je lahko umljivo, da mu ne zmanjka nikdar gradiva, zakaj učiteljstvo se kar tepe za sodelovanje, ker si s tem obenem najbolj gladi pot na višave. In čim ponižnejše, čim lepše — v vladnem smislu namreč — je pisan članek, tem rajši ga obelodanijo. Taki sodelovalci dobe potem razen dobre note tudi še nekaj kron nagrade. Na ta način vzgajajo ogrsko učiteljstvo v same prave, pristne ogrske „backe“, ki slepo drve za vsakim vladnim migljajem.

Vsakega samostojno mislečega učitelja pa izkušajo moralno in fizično ukončati, ako ne gre izlepa mora iti pa z zvijačo.

In zborovanja — ta so vam krasna! Uradne konferenije in društvena zborovanja so popolnoma enaka. Pri otvoritvi kakor tudi pri sklepu puste „živeti“ vse mogoče šolske faktorje od najnižjega do najvišjega. In čujete na stotine samih čestitih imen! In to se dogaja v deželi najhujšega „liberalizma“ v začetku 20tega stoletja.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.